

Miroljub Labus

Zaštita konkurencije: Problemi i preporuke

Privredna komora Srbije

6. april 2012.

Sadržaj

Osnovne teme

- Uloga javnosti
- Dominantni oblici povrede konkurencije
- Kaznena politika
- Državna regulativa i zaštita konkurencije
- Uloga sudova

Nezavisna regulatorna tela

- Jednosmerna komunikacija s javnošću
- Nezavisnost
 - Nužan, ali ne i dovoljan uslov
- Partijska pripadnost regulatora
 - Ovu praksu nije moguće prekinuti u narednih 10 godina
 - Odgovornost prema Skupštini je neefikasna
- Odgovornost prema javnosti (opšta i stručna javnost) – jedino dugoročno rešenje
- Odgovornost javnosti
 - Činjenice, a ne i vrednosni sudovi za sporove u toku
 - Ex post ocena efekata regulatorne politike
- EU
 - Ex post nezavisne analize
 - Modernizacija pravila i politike o zaštiti konkurencije
 - Od pravne ka ekonomskoj zaštiti

Gde su problemi u praksi

- Ukupan iznos kazni jan 2011- jan 2012 je 3,938 mlrd.RSD
- Problem su restriktivni sporazumi
- Ponašanje velikih firmi je manji problem
- U javnosti postoji obrnuti utisak.

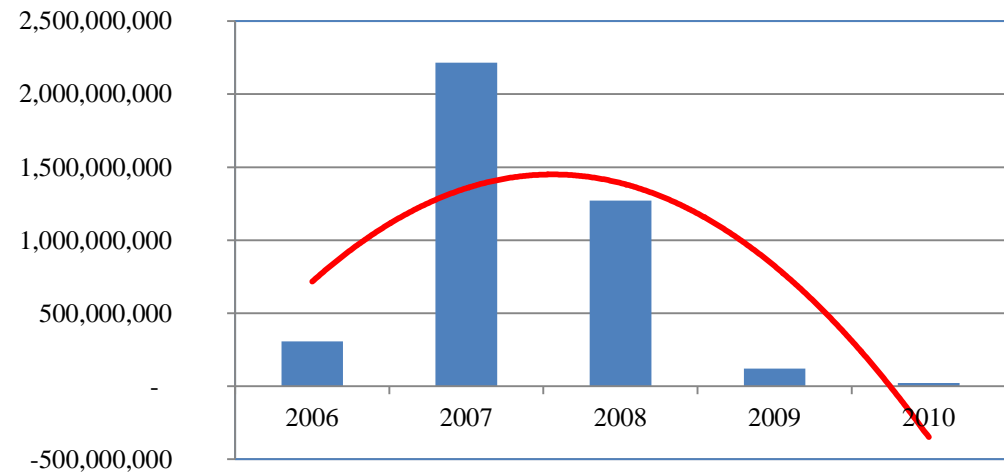
Iznos kazne prema vrsti prekršaja

Nastanak problema

- Problemi sa restriktivnim sporazumima su nastali u 2007-08 godini

Iznos kazne prema godini prekršaja

Finansijski teret kazne

- U medjuvremenu pala je dobit zbog ekonomske krize
- Od 33 učesnika restriktivnih sporazuma, 21 ima manju dobit u 2010.g. nego što je imala u godini prekršaja
- Udeo kazne u dobiti je je zato povećan sa 40% na preko 100%
- Kakvo je stanje u 2011?

Kaznena politika

Šta je svrha kaznjavanja ?

- Zadovoljenje pravde
 - Oduzimanje neopravdane dobiti
- Efekat odvraćanja
- Podizanje ekonomske efikasnosti
- Podizanje blagostanja potrošača

Formula za kažnjavanje u Srbiji

Formula za kažnjavanje odražava princip kaznene politike:

- **Kazna prema visini štete**
- **Kazna radi odvraćanja (pedagoška kazna)**
- **Smernice za primenu Uredbe o kriterijumima za određivanje mzk...jul 2010 i maj 2011**
- **Određjivanje i iskazivanje kazne**

$$\begin{aligned} \text{MZK} = & \\ & \text{POLAZNA OSNOVA} \times \\ & \text{Faktor težine povrede} \times \\ & \text{Faktor trajanja povrede} \times (1 + \text{Zbirni} \\ & \text{faktor otežavajućih okolnosti} - \text{Zbirni} \\ & \text{faktor olakšavajućih okolnosti}) \end{aligned}$$

$$\text{POLAZNA OSNOVA} = 10\% \text{ od relevantnog prihoda}$$

$$\text{POLAZNA OSNOVA} = 1\% \text{ od ukupnog prihoda}$$

Formula za kažnjavanje u EU

Formula za kažnjavanje odražava princip kaznene politike:

- **Kazna prema visini štete**
 - Guidelines on the method of setting fines...2006
- Kazna ne sme da izazove bankrotstvo (Stephan, A., “The Bankruptcy Wildcard in the Cartel Cases”).

MZK =
POLAZNA OSNOVA x
Faktor težine povrede x
Faktor trajanja povrede x (1 + Zbirni faktor otežavajućih okolnosti – Zbirni faktor olakšavajućih okolnosti)

- **POLAZNA OSNOVA do 30% od relevantnog prihoda**
- **Dodatno 15% do 25% radi odvracanja**
- **Zakonski maksimum 10% od prometa**
 - Slučaj industrije grafitnih elektroda: Individualizacija kazne, prosek 1.2% (max 6%), ublažavanje kazne

Vitaminski kartel u EU

- Hoffman-La Roche
 - BASF
 - Merck
 - Aventis SA
 - Solvay Pharmaceuticals
 - Daiichi Pharmaceutical,
 - Esai i
 - Takeda Chemical Industries
- U 2001.g. Komisija je kaznila 8 kompanija zbog formiranja kartela u prodaji vitamina sa m 855 EUR
 - Kartel je trajao 10 godina
 - Firme su fiksirale cene, odredile prodajne kvote, dogovorile povećanje cena i proceduru najave promene cena
 - Uspostavile su mehanizam za praćenje sprovođenja dogovora i redovne sastanke za njegovu primenu
 - Komitet direktora je razmenjivao podatke o prometu vitamina i njihovim cenama, takodje pripremao je godišnje budžete firmi i uskladjivao njihove kvote i cene.

Sporazum farmaceuta u Srbiji

Nije klasičan
kartel

- Nije bilo tajnih sastanaka
 - Svi sastanci u okviru Privredne komore Srbije
- Nije formirano telo za sprovođenje sporazuma
- Nisu postojale kazne za kršenje sporazuma
- Nije bilo podeljeno tržište i određene prodajne kvote
- Predmet “sporazuma” su bili nelojalni rabati, a ne podela tržišta
- Problem je bio u reakciji na nelojalnu konkurenciju
 - Prodaja ispod nabavne cene
- Država je kontrolisala cene lekova
- Korektivne mere PKS.

Uloga države

- Dva primera
- Mogu li propisi o zaštiti konkurencije za isprave nedostatke u drugoj regulativi?
- Osiguranje kod prodaje vozila na lizing
 - Premija je pokrivala 2/3 sigurne premije, odn. premije koja pokriva buduće rizike
 - Solidarna odgovornost osiguravača
 - Regulator nije želeo da reaguje
- Farmaceuti kod prodaje lekova sa pozitivne liste RZZO
 - Neravnopravni uslovi na tenderima: (referentna lista)
 - Reakcija
 - Duga (rizična) valuta plaćanja
 - Nelojalni rabati: Prodajna cena ispod kupovne cene

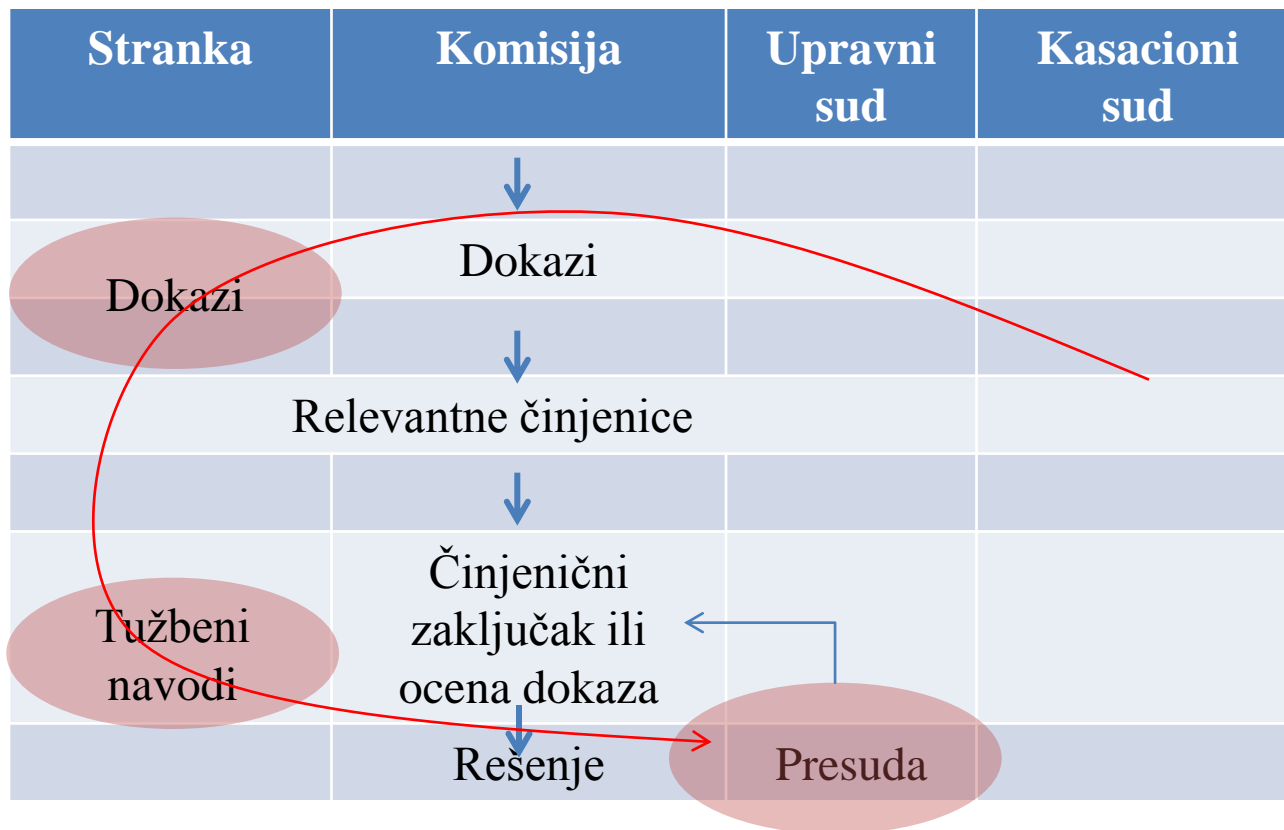
Sporni tenderi

- Necenovna konkurencija
- Uloga cena potisnuta
- Komisija za zaštitu prava ponudjača nije bila angažovana
- Nelojalna konkurencija nije regulisana.

Tender	Bodovi	Bodovanje		
Najniža cena	60		A	B
Avansko plaćanje	0	Cena	39	60
Plaćanje do 30 dana	3	Plaćanje	5	5
Plaćanje > 30 dana	5	Rok isporuke	5	5
Isporuka 1 dan	5	ISO standard	10	10
		Referentna		
Isporuka do 7 dana	3	lista	20	0
Isporuka preko 7 dana	0	UKUPNO	79	80
ISO standard	10	Cena	100	65
Referentna lista	20	Diskont		35%

Uloga suda: Pravo na pravično sudjenje

- Formalno pobijanje ili prihvatanje rešenja Komisije
- Kasacioni sud je krajem 2011.g. suštinski promenio sudsku praksu
- Afirmacija obrazložene presude.

Umesto zaključka

Šta da se radi?

- Uloga javnosti je ključna
- Preventivno delovanje
- Pravo na pravično sudjenje
- Da li treba uvesti sudsku dvostепенost u odredjivanju kazni (kao CFI i ECJ u EU)?
- Modernizacija zaštite konkurencije:
 - Od pravnih ka ekonomskim argumentima
- Državna regulativa da se uskladi sa zaštitom konkurencije.